

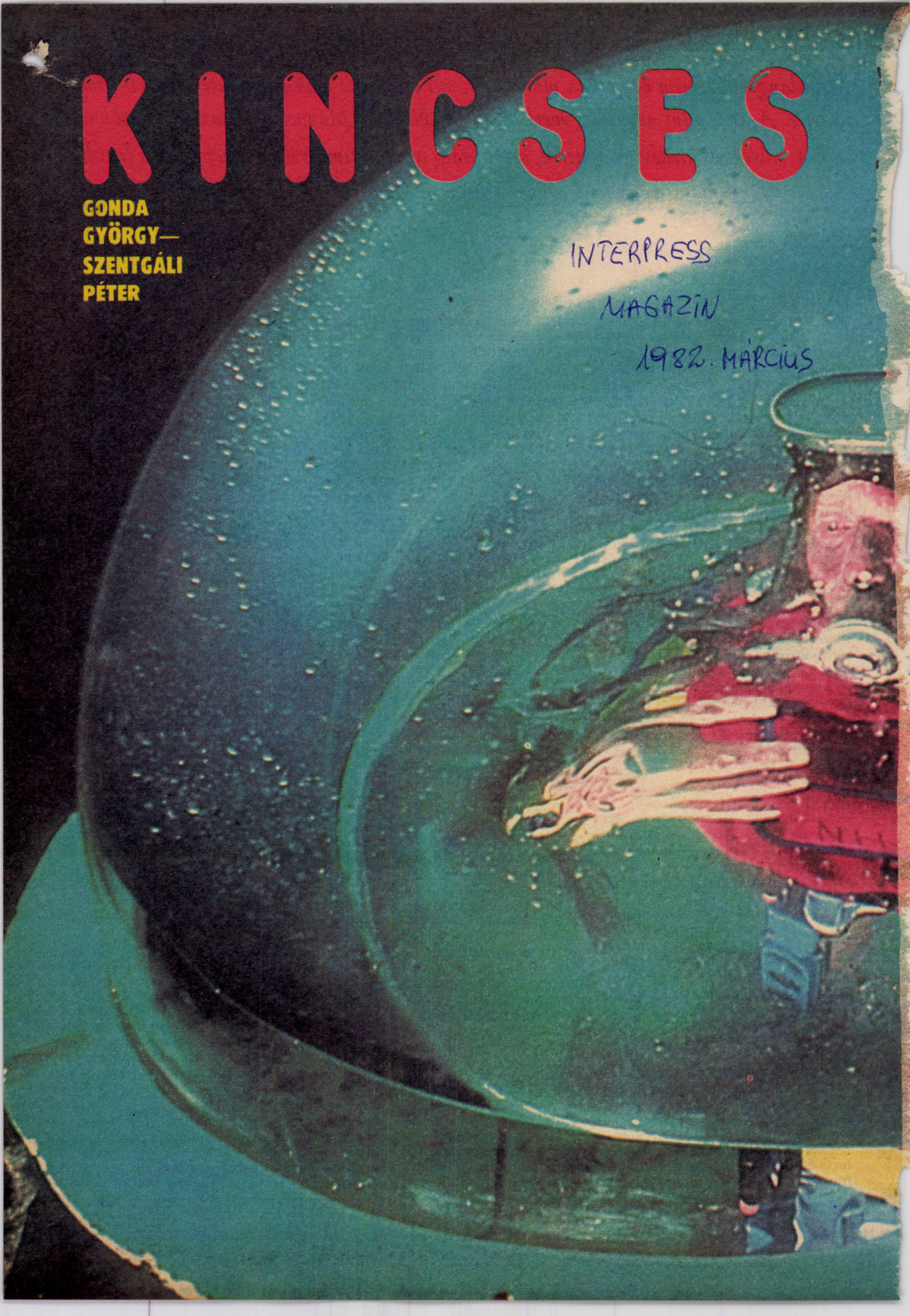
KINCSES

GONDA
GYÖRGY—
SZENTGÁLI
PÉTER

INTERPRESS

MAGAZIN

1982. MÁRCIUS

Michelangelo óta nem egy olyan művész élt, aki tehetségét több művészeti ágban is próbára tette. A több mint négyszáz évvel ezelőtt élt Niklaus Manuel nevét azonban többnyire csak a művészettörténészek ismerik, arról pedig az átlagembernek végképp nincs fogalma, hogy a svájci festő egyben tehetséges költő, sőt államférfi is volt.

Manuel legjellemzőbb műve a Haláltánc. Ezen a festő költőként is a nyilvánosság elé lépett: a kép több mint negyven jelenete mellett egy-egy négysoros versike is szerepelt. A XVII. században készült festmény sajnos csak kis méretű, fakó változatban maradt az utókorra, mivel 1660-ban az egykori domonkosrendi kolostor falát a berni városrendezés során lerombolták. A fallal együtt örökre eltűnt a monumentális mű, a Haláltánc is. Csak 1930 körül, négyszáz évvel Manuel halála után kerültek elő magántulajdonból, és egyes műkereskedésekben a festő jelentősebb képei: többek között olyan oltárképek, amelyek egykor Bern és környékének templomai részére készültek, de a reformáció térhódításával, 1528-ban el kellett őket távolítani. Családtagjainak és az egyháznak pénzt, földet vagy egyéb értéket adományozó személyeknek azonban jogában állt azokat visszavenni. Ez gyakran vitára adott okot.

Magának Manuelnek is, aki festő és költő létére — korában egyedülálló módon — államférfi, helytartó és országbíró volt, többször is foglalkoznia kellett az ilyen követelésekkel. Ez történt azokkal a műalkotásokkal is, amelyek megmenekültek a képrombolástól: Manuel több műve került visszakövetelés útján magántulajdonba. Ezeket ma újra láthatja a nagyközönség is, közöttük a postgassei egykori Szent Antal templom kétszárnyú oltárának igen jelentős képeit, amelyek ma a berni művészeti múzeumban vannak kiállítva. Ezekre a táblákra Manuel 1518-ban kapott ötven font előleget; a táblákon az NMD szignó („Nigglas Manuel Deutsch”) látható, 1520-as keltezéssel. Valószínűleg ezek a mester legértettebb művei. A Dominikánus (ma francia) templom valami-

vel később keletkezett főoltárképének részei különböző tulajdonosoktól kerültek elő, és ma a berni, zürichi és baseli múzeumokban vannak. Valószínűleg ugyanebből a templomból származnak azok az oldalszárnyak is, amelyek Szent Eligiust és Szent Lukácsot ábrázolják, és a mester első művei közé tartoznak — keletkezési évük 1515.

Manuel nemcsak oltárképeket festett, hanem zászlórudakat és festékörlő ládikákat is. Az egyik berni templom szentélyében a bolhajtások zárókövein álló szobrokat is Manuel és nyolcvanhét segítőtje festette meg, és díszítette növényi motívumokkal. A szentély padosrainak faragásaihoz is Manuel szállított mintákat, továbbá cimereket tervezett, rajzokat készített a fafaragásokhoz. Ez utóbbiak közül különösen a tíz oldalnyi „Okos és balga szüzek” című 1518-ból származó rajzai igazolják, hogy e téren is jelentős művész volt.

A baseli múzeum birtokában van három nagyméretű vászonkép, amelyek az Amerbach család XVI. századig visszavezethető magángyűjteményéből származnak. Ugyanennek a magángyűjteménynek köszönhető, hogy fennmaradt Manuel mintegy százhusz saját kezű rajza is, valamint az úgynevezett mintakönyvecskéje, amely fátáblákra rajzolt, részben humoros témájú, alakokat ábrázoló ezüstmetszetekből áll.

Manuel igen sokoldalú művész volt. Erről tanúskodik mind fantáziája, mind művészi témaköre; s noha egyes képeit és rajzait saját kezűleg szignálta, művészi fejlődése még tartogat számunkra rejtélyeket. Vonatkozik ez kevés

portréjára, amelyek között feltételezhetően egy önarckép is van, valamint részben NMD szignójára is, ahol az NM után írt D betű egyes szakemberek szerint nem Deutschot (azaz németet) jelent, hanem valami másra utal. Egy azonban ma már biztos: Manuel mint festő nemcsak az akkori Svájc legjobb művészei közé tartozott, hanem ábrázolásmódjával ismertebb délnémet festőtársai, Dürer, Cranach, Altdorfer között is megállja a helyét. Egyébként ezeknek a festőknek a hatása itt-ott felfedezhető vásznain.

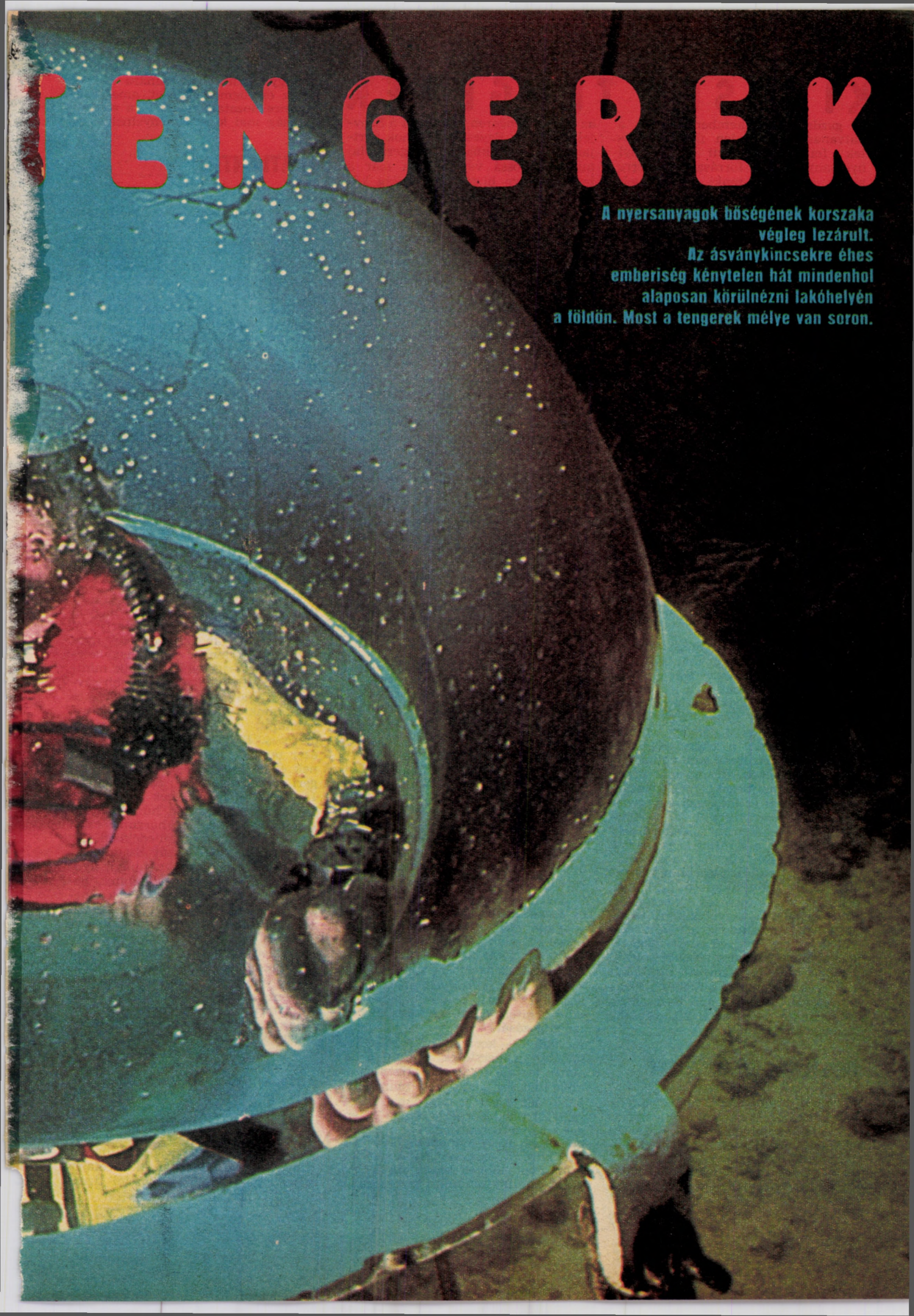
Manuel egy vonatkozásban rendkívüli módon különbözött korának többi művésztől — mint erre már utaltunk fentebb: valamennyiük közül csak ő volt politikus és államférfi is egy személyben. Már fiatal éveiben, amikor zsoldos katonaként szolgált, Itáliából pályázatot küldött Bernbe katonai bírósági állásra. Kérését azzal indokolta, hogy ha már dolgoznia kell családjá megélhetéséért, inkább hazájának szolgált, mint idegeneknek. Később megtisztelő külföldi ajánlatokat utasított vissza abban a reményben, hogy szülővárosának, Bernnek a kormányába bekerülhet. A költő és festő Manuel 1528-ban bekerült a berni „Kis Tanács”-ba, és ezzel elérte a hön óhajtott kormánytisztviselést, miután előzőleg mint helytartó és zászlósúr teljesített szolgálatot. A fennmaradt dokumentumok szerint Manuel e magas posztjain is igen jól megállta a helyét. Ugyanakkor hivatali elfoglaltsága az idők múlásával egyre inkább háttérbe szorította benne a művészt. 1530 áprilisában, amikor örökre lehunyta szemét, környezete jobbára már csupán politikusként ismerte. Sajátos művészte iránt csak napjainkban kezdtek újra érdeklődni.

(Leben und Glauben)

TENGEREK

A nyersanyagok bőségének korszaka
végleg lezárult.

Az ásványkincsekre éhes
emberiség kénytelen hát mindenhol
alaposan körülnézni lakóhelyén
a földön. Most a tengerek mélye van soron.

KINCSES TENGEREK

A gazdasági szakemberek már a hatvanas évek elején figyelmeztettek: fel kell deríteni az ásványi nyersanyagok új forrásait, ám erre akkor jóformán senki sem figyelt oda. Hiszen minden gazdasági számítás azt igazolta, hogy nincs szükség új — mondjuk tenger alatti — bányák felkutatására. A hatalmas költségek az akkori alacsony nyersanyagárak mellett semmiképpen sem térültek volna meg.

Az 1973—74-es kőolajár-robbanás azonban egy csapásra megváltoztatta az értékrendeket. Optimista és borúlátó jóslatok követik egymást a rendelkezésre álló nyersanyagkészletek nagyságáról. A kőolajról azt állítják, hogy negyven-ötven év múlva elfogy, a szén viszont — vélik — akár hatezer esztendőre is elég lesz, az érckészletek pedig rohamosan csökkennek. Minden jóslattól függetlenül annyi bizonyos: a földön nincs korlátlan nyersanyagbőség. A gazdasági tevékenység, a bővített újratermelés zavartalan és hosszú távú fenntartása érdekében égető szükség van az alternatív energiaforrások — a nap, a szél, az atomok kínálta energia „munkába állítása” — mellett a nyersanyagkutatás meggyorsítására — főleg olyan területeken, ahol eddig a kitermelésre — éppen költséges volta miatt — aligha gondolhatunk.

Ami tíz évvel ezelőtt még ráfizetésnek látszott, az ma már kifizetődő, sőt nyereséges is lehet. Amíg a kőolaj hordónkénti ára két dollár körül volt (az „egységshordóba” százötvenkilenc liter fér), örült ötletnek tartották például a tengeri olajbányászatot, hiszen a kitermelés költsége a háromszorosra lett volna ennek az összegnek. De ma már érdekes nagy mélységekben, kedvezőtlen természeti és időjárási viszonyok között is bányászkodni, a többletköltségek rendszerint megtérülnek. Ennek persze a fordítottja is igaz: a nyersanyagárak egyrészt azért magasak, mert mind kevesebb a felszínhez közeli, kedvező adottságú bánya, tehát a mai források kitermelési költségei eleve nagyobbak. A Szovjetunióban például az olajbányászat költségei egy évtized alatt megkétszereződtek, hiszen a régebbi „olcsó” bányák, olaj- és gázmezők tartalékai kifogyóban vannak, a Szibéria északi részein alkalmazandó technológia és technika pedig jóval költségesebb a hagyományosnál.

OLAJLÁNGOK ŐRTÜZEI

Ezeknek a tényeknek és megfontolásoknak következtében még a nyersanyagok árrobbanása előtt kísérleti kutatások kezdődtek a tengerek mélyén rejlő ásványkincsek feltárására. A hetvenes évek elején már olajat és földgázt termeltek a fűrészszigetek

az Északi-tengeren, valamint a Szovjetunió és az Egyesült Államok partjainál. Napjainkban a tengeri olaj mindennaposá vált — ma már a tenger mélye biztosítja a világ kőolajtermelésének mintegy egytizedét. Kialakult a megfelelő technika, rendelkezésre állnak a biztonságos bevezetések, a világtengereken megszokott kép a messze látszó, égő olajfáklya. Több mint húsz országban kutatnak a partok mentén olaj és gáz után. A nyolcvanas években a Szovjetunió, az Egyesült Államok, Norvégia és Nagy-Britannia mellé Kína, Vietnam, Mexikó, Venezuela és még egy sor állam iratkozott fel a tengeri „olajhatalmak” sorába.

A „tengertelkek” bányászata külön iparágá válni kezdett, akárcsak a víz alatti olaj kitermeléséhez szükséges bonyolult gépek és berendezések gyártása. A nagy monopóliumok és a multinacionális vállalatok időben felismerték a nagy lehetőséget, és kezükbe kaparintották a kitermelés és értékesítés gyeplőjét, joggal számítva a mesés bevételekre. A tengeri olaj- és földgázüzletbe azonban egyre több olyan vállalat is „beszáll”, amelyeknek ez idáig igazán nem volt sok közük az olajhoz. Az Exxon, a Shell, a Texaco, az AGIP és a többi jól ismert olajcég mellett megjelent a tengereken többek között a Volvo, a nyugatnémet Salzgitter, a „mindenes” Micsubisi és a repülőgépgyártó Lockheed is.

Amilyen megszokott a tengeri energiahordozó-kitermelés, annyira újszerű a víz alatti ásványbányászat. Bizonyos azonban, hogy az ezredfordulóra már ez a tevékenység is megszokottá, általánossá válik.

A Glomar Challenger amerikai kutatóhajó a hetvenes évek második felében úttörő munkát végzett a tenger alatti ásványkincsek kutatásában. Azóta már expedíciók tucatjai térképezik fel a legkorszerűbb módszerekkel a négy-ötezer méteres mélységeket, és jelentős segítséget nyújtanak a mesterséges holdak felvételei is a kutatásban.

S bár egyelőre a világ tengereinek és óceánjainak csak kis része került „nagyító alá”, a kilátások igen biztatóak. Kialakulóban vannak a tengeri bányászat „játékszabályai” is. Az ENSZ Tengerjogi Konferenciája — több mint százötven ország képviselőinek testülete — magára vállalta a kitermelés és értékesítés jogi szabályozását.

Az eddigi — korántsem teljes — kutatások és becslések szerint a víz alatti tartalékok rézből tizenötször, nikkelből ezerötszázszor, mangánból pedig négyezerszer nagyobbak a szárazföldi készleteknél. Gazdag a tenger mélye a stratégiai fontosságú kobaltban is. A mangánrögök általában harminc-negyvenféle fém tartalmaznak, többek között molibdént, vasat és alumíniumot. Összességében

mintegy tízmilliárd tonnára teszik azt az ércrögmenyiséget, amelynek felszínre hozatala megfelel a gazdaságosság mai követelményeinek.

ÚJ ATLANTISZ

Az ércek a tengerfenék felszínén vagy az iszapréteg alatt találhatóak. Általában burgonya nagyságú gumók formájában fordulnak elő, de vannak nagyobb, ötven-hatvan kilós rögök is. Ahogy az igazgyöngy, itt is egy szilárd mag körül kristályosodik, hízik egy-egy ércgolyó év-milliók során, egy milliméterrel vastagodva százezer évenként. A folyamat még ma is tart: becslések szerint az ércgumók évi tizenhatmillió tonnányit „híznak”. Persze nem mindenütt alakul úgy a helyzet, ahogy az nekünk a legjobban megfelelne. A Csendes-óceán százhetvennégy-millió négyzetkilométeres területének hatvan százalékán például annyira egyenlőtlenek az előfordulások, hogy a kitermelés szóba sem jöhet. A terület további harmincöt százalékán iszaplavínák teszik lehetetlenné a kitermelést, marad tehát öt százalék „megművelhető” terület. Technikai megfontolások alapján ennek is kiesik kétharmada, így ma a bányászat szempontjából gyakorlatilag az óceán területének alig két százaléka jöhet szóba.

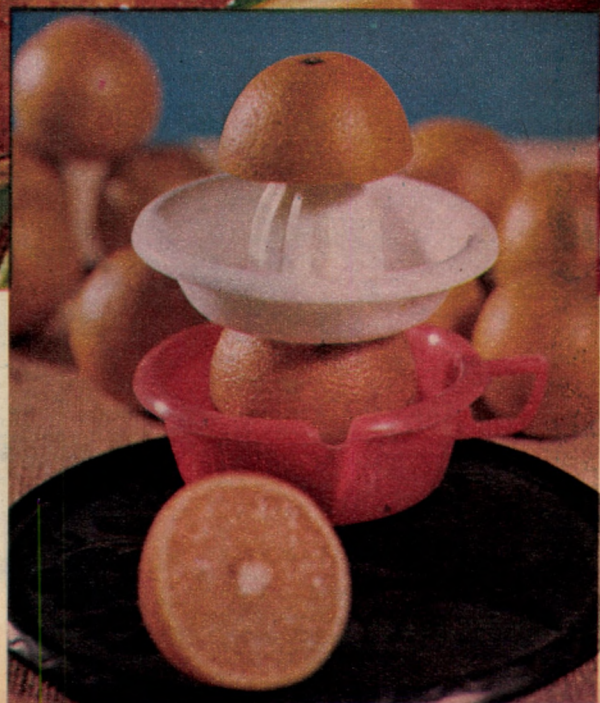
Ez az ásványkincsekben nagyon gazdag terület a Mexikó partjaitól kilencszázhatvan kilométerre nyugatra fekvő tenger alatti hegylánctól a Line szigetekig húzódik mintegy ezer kilométernél szélesebb sávban. Számottevő ércelőfordulásokra bukkantak Hawaii-tól délnyugatra, valamint a Galapagos-szigetektől délre is. E bányaterületek négy-öt-ezer méteres mélységben helyezkednek el, és ezek jelentik majd a tengeri ércbányászat első színhelyeit. Igen gazdag lelőhelynek ígérkezik a Vörös-tenger közepén húzódó hasadék is, itt elsősorban horgany, ezüst és réz található az üledékben. Az értékes iszap feltárását Szaudí-Arábia együtt végezné Szudánnal, nyugatnémet és francia vállalatok bevonásával. Az Atlantisz II-nek elnevezett térségben a tervek szerint 1983-ban kezdődik a próbafeltárás. A tőkés monopóliumok a nagy profit reményében a legszivesebben szabad prédának tekintenek a világtengerek mélyét. A fejlődő országok viszont védelmet követelnek, mert attól tartanak, hogy anyagi eszközök híján nem lesz lehetőségük a nyersanyagok kibányászására és értékesítésére. Rádásul attól is félnék — nem ok nélkül —, hogy a hatalmas érctömeg folyamatos felszínre hozatala lenyomhatja a szárazföldi bányaterületek árát, így ugrásszerűen csökkenhetnek exportbevételeik.

A Tengerjogi Konferencia állásfoglalása szerint a tengerparti államok szuverenitása (ideértve a kizárólagos bányászat jogát is) a parttól tizen-

DELKER

Az ember napi C-vitamin szükséglete 70-80 milligramm. 10 dkg kubai lénarancs vagy grape-fruit leve 25-30 mg C-vitamint tartalmaz. A téli-tavaszi hónapokban naponta fogyasszon vitamindús kubai lénarancsot és grape-fruitot!

két mérföldre (körülbelül húsz kilométerre) terjed. Ezután következik a kétszáz mérföldes (körülbelül háromszázhetven kilométeres) gazdasági övezet, amelyen belül a tengerparti állam kiaknáhatja az ásványkincseket, halászhat is, de nem a kizárólagosság igényével. Az e sávon kívül eső terület már valamenyny állam közös „tulajdona”.

KIÉ A KINCS?

A máris éleződő vitákat elkerülendő az ENSZ azt javasolta, hogy a tagállamok — a világszervezeten belül — hozzanak létre egy olyan hatóságot, amely irányítja majd ezt a tevékenységet. Az állami és magánvállalatok tengeri bányászatát a nyílt vizeken a hatóság koordinálná, és a vállalkozók jutalékot fizetnének a világszervezetnek a kitermelés után. Enterprise néven maga az ENSZ is alapítana egy bányavállalkozást, amely a szükséges berendezéseket és technológiákat a nagy világcégektől vásárolná meg, s ezekért cserébe kitermelési joggal, koncesszióval fizetne. Így a fejlődő országok számára az ENSZ teremtené meg a kitermelés lehetőségét, noha hátrányos tőke-

helyzetükben lényeges változás ezzel nem történne.

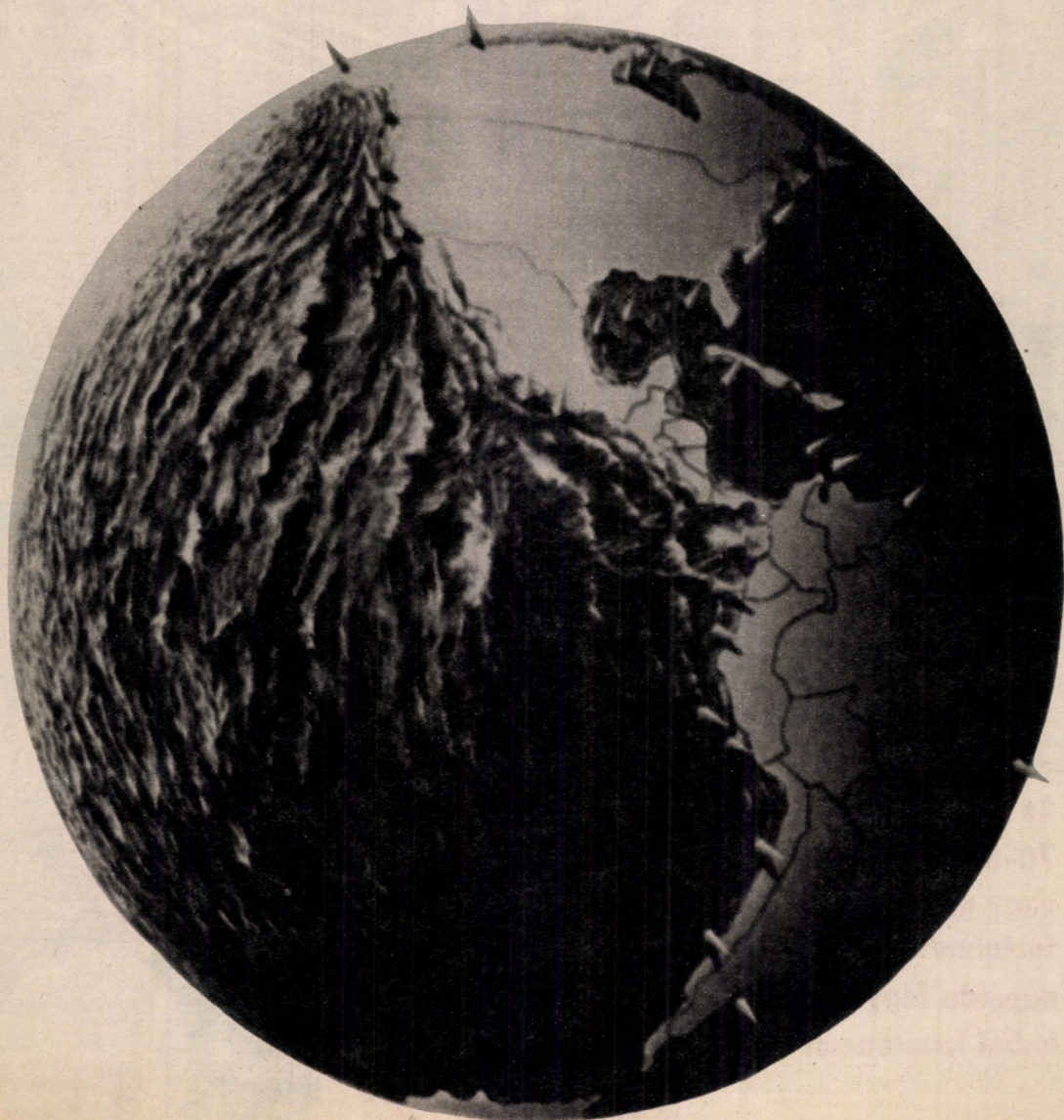
Ez a javaslat még jóváhagyásra vár, végleges döntés 1982 folyamán várható. Az amerikai kormány egyelőre nem támogatja az ENSZ javaslatát, mert véleménye szerint az Enterprise vállalkozás — amely a befolyó jutalékokat a fejlődő államok között osztaná szét — sértené az amerikai bányatársaságok érdekeit. Ez a sértés „mindössze” annyi, hogy jócskán csorbulna az amúgy is kiváltságos helyzetben lévő monopólium, hiszen nem ők diktálnák a feltételeket. Márpedig az amerikai világcégek nem kedvelik az ilyesmit... Bárhogy is döntenek majd a kormányok, a nagy tőkés vállalkozók nem akarnak kimaradni a fényesnek ígérkező üzletből, ezért már most érdekszövetségeket szerveznek a majdani közös fellépés érdekében. Az eddig létrejött öt társulás közül a legnagyobb az Ocean Mining Association (OMA), amely két ameri-

kai céget és egy belga vállalatot „egyesít” a cél érdekében. Egyébként ez az egyetlen társulás az öt közül, amely kidolgozta pontos kutatási és kitermelési programját. A tervek szerint az OMA 1989-től évi 1,8 millió tonna tengeri ércet termel ki, s néhány év alatt 2,75 millióra kívánja felfuttatni ezt a mennyiséget. Az Ocean Management részvényei amerikai, kanadai, nyugatnémet és japán óriás cégek tulajdonában vannak. Az Ocean Minerals konzorcium részvényesei a Lockheed mellett az amerikai Amoco és az angol Shell olajvállalat, de felfedezhető némi holland érdekltség is. A Kennecott Copper elsősorban az angol-szász bányaiipari világcégeket — Kennecott, Rio Tinto-Zinc — egyesíti, míg az Afernod konzorcium a franciák vállalkozása.

A társulások a részvevő vállalatbirodalmak hatalmas anyagi eszközeivel, azaz igen nagy tőkeerővel rendelkeznek. Szükség is van a sok pénzre, mert a tengerfenék-bányászat nem olcsó multság. Teljesen újfajta gépekre és berendezésekre, szállítóeszközökre van szükség, amelyeknek kutatási, fejlesztési és előállítási költségei igencsak borsosak. Hatalmas pénzeket emészt föl a merőben új, víz alatti bányászati technológia ki-

A mesterséges szigetek láncá lassan körül fogja a kontinenseket. Napjainkban kereken négyszázra tehető a tengermélyi készleteket kitermelő olajfúró bázisok száma

(Grafika: Eggert)

fejlesztése, valamint a biztonsági be-
rendezések rendszere is.

Mindezt valóban csak „jól szituált”,
óriási profittal rendelkező cégek en-
gedhetik meg maguknak, hiszen a je-
lenleg ismert mélytengeri technoló-
gia drága volta miatt a kitermelési
költségek ma még ötven százalékkal
haladják meg az amúgy is magas
piaci árakat. A konzorciumok tag-
jai azonban úgy számolnak, hogy a
gigászi befektetések viszonylag rö-
vid idő alatt megtérülnek, a terme-
lés növelésével csökkenthető ez a
magas önköltség.

Van még egy „béka”, amit le kell
nyelniük. A tengerből nyert rögök
víztartalma rendkívül magas, új ko-
hósítási eljárásokra lesz szükség.
Ezek kidolgozása ugyancsak költsé-
gesnek ígérkezik.

A tengeri ásványbányászat rendkí-
vüli fellendülést ígér egy sor iparág-
nak és vállalatnak. Új gépek, beren-
dezések, szállítóeszközök tömegére
lesz szükség, az igények kielégítői
busás profitra számíthatnak. Sok
megrendelés árasztja majd el a ne-
hézipart, a hajógyártást, de nem ma-
rad ki a „big businessből” az egyéb-
ként is gyors ütemben fejlődő robot-
iparág, az elektrotechnikai és a táv-
közlési ágazat sem. A tengeri bá-
nyászat 1981-ben becslések szerint

már is huszonötmilliárd dollár meg-
rendelést hozott a kapcsolódó ipar-
ágaknak. Igaz, itt még csak olajról,
gázzal van szó. Számítások szerint a
nagy üzlet az évtized végére már
százötvenmilliárd dolláros piacot je-
lenthet ugyanezeknek a cégeknek.

A tengeri bányászat haszonélvezői
között — bármilyen furcsának tűnik
is — ott találjuk a mezőgazdaságot
is. Jó példa erre Új-Zéland esete. A
szigetország partjai közelében nem-
régiben hatalmas foszfátmezőkre
bukkantak mintegy négyszáz méter
mélységben, fél méterrel a tengerfe-
néket borító iszapréteg alatt. Ez az
anyag minimális kémiai kezeléssel
alakítható át műtrágyává. A víz alati
„műtrágyamezők” feltárásában
nyugatnémet vállalatok nyújtanak
segítséget az új-zélandiaknak.

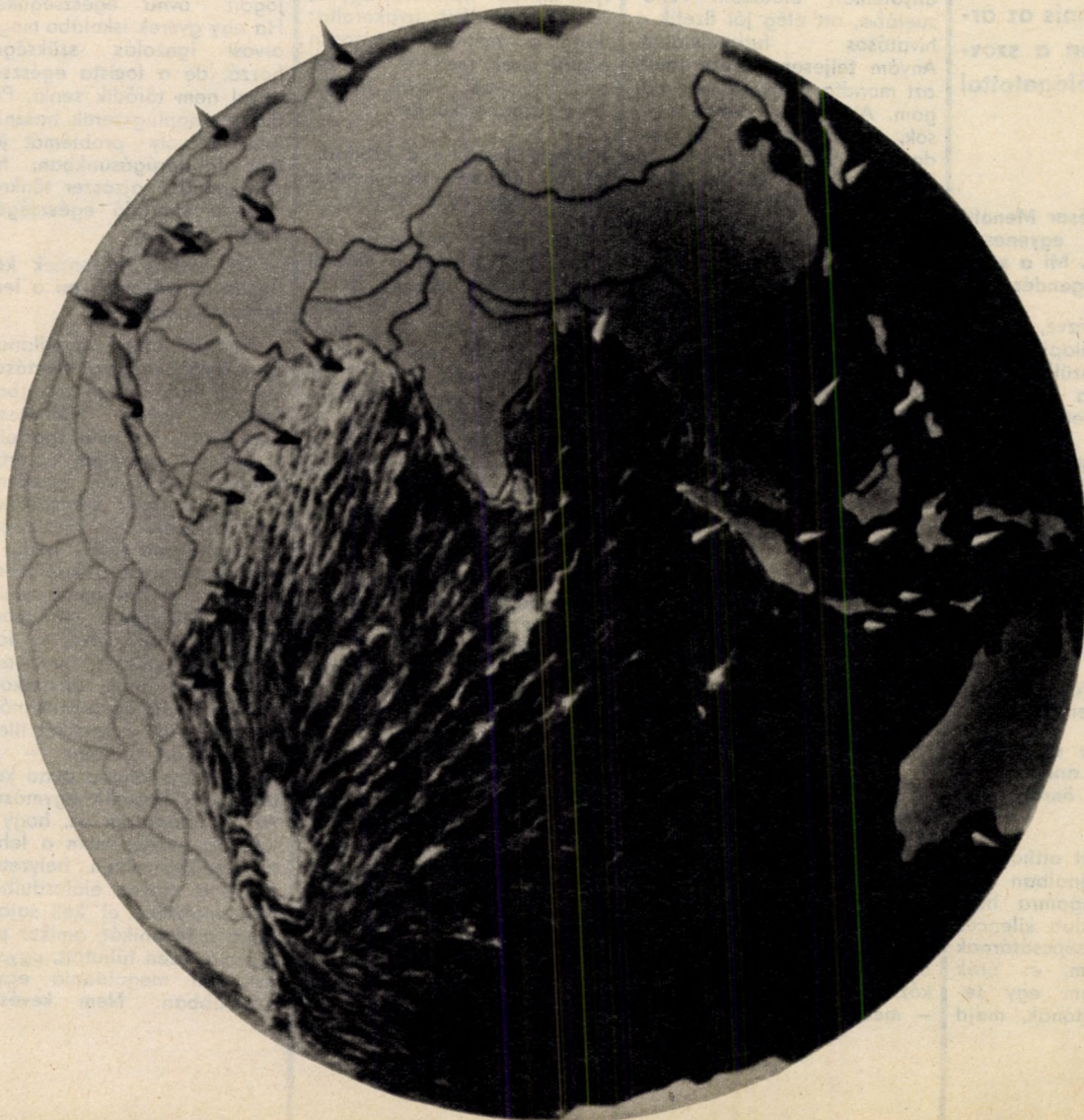
A tengerfenék szinte beláthatatlan
lehetőségeket nyújt az emberiség
nyersanyagéhségének csillapítására.
Ma még a víz alatti bányászat kor-
szakának hajnalán vagyunk, de nem
kétséges, hogy ezen a területen roha-
mos fejlődés várható. Sok minden
függ persze attól, hogyan is haszno-
sítják a tenger kincseit. Az ésszerű-
tlen rablógazdálkodás hamar kime-
ríteti az ígéretes lehetőségeket. Ta-
lán még ennél is nagyobb károkat
okozhat a kitermelési jogokért folyó

harc, a tengerfenék felosztása és „új-
rafelosztása” a nagy tőkés monopó-
liumok között. Ezt igyekeznek meg-
akadályozni az ENSZ, kérdés azon-
ban, sikerül-e? Külön gondot jelent
— és nem is akármilyent — a fej-
lődő országok részvételének biztosí-
tása a „mélytengeri iparban”.

Kérdésekben tehát nincs hiány. A
természet, a technikai fejlődés ismét
új távlatokat nyitott a gazdaság előtt,
s most újból csak rajtunk múlik, mit
kezdünk ezzel az újabb, nagyvonalú
ajándékkal.

*

Cikkünk már nyomdában volt, ami-
kor híre jött az Egyesült Államok
kormányának nyilatkozatának: Washing-
tonnak időre van szüksége ahhoz,
hogy a harmadik nemzetközi ten-
gerjogi konferencia egyezményter-
vezetével kapcsolatos álláspontját
kialakítsa... Az amerikaiak szán-
déká a halogatással az, hogy még a
gondolatát is megtorpedózzák egy
olyan vállalatnak, amely a fejlődő
országok érdekeit szolgálná. A nyi-
latkozat fényében túlságosan is de-
rűlátónak tűnik az az elképzelés,
hogy még ebben az évben végleges
döntés születik a tengermély kin-
cseinek sorsáról.

MENOTTI,

César Luis Menottit minden latin-amerikai ismeri – csak úgy, mint a futballrajongók milliói szerette a világon, hiszen ő volt az, akinek vezetésével az argentin labdarúgó-válogatott, majd az ifjúsági válogatott is megszerezte a világ bajnoki címet. Az Izvesztyija riportere az utóbbi esemény kapcsán készített interjút, úgy is mint az ellenfél mesterével. A döntőben ugyanis az argentinok éppen a szovjet ifjúsági válogatottal játszottak.

– Azt mesélik, César Menotti mezben született, egyenesen egy futballpályán. Mi a véleménye erről a legendáról?

– Hízogó rám nézve, és van is némi valóság alapja: a rosariói ház, ahol születtem, az Union Americana sportklub edzőpályája mellett áll; annak a szobának az ablaka, amelyben a bölcsöm ringott, közvetlenül a pálya zöld gyepére néz. Sportpályafutásom ilyesformán életem első pillanatától fogva elkezdődött. Először azonban kosárlabdáztam és úsztam, csak később került hatalmába a focit. Nem csoda: az argentin gyerekek még a vasúti sínek között is kergetik a labdát, ha más pálya nem akad.

– A közvélemény elsősorban edzőként ismeri, annál kevesebbet tudnak önről mint labdarúgóról.

– Első edzéseimet otthon tartottam. Már hajnalban talpon voltam, magamra húztam a Central klub kilences számú mezét, középcsatárnak képzeltem magam, és órák hosszat rugostam egy teniszlabdát az ajtónak, majd

mint kapus, el is kaptam. Azután indultam csak iskolába. Tizenöt éves voltam, amikor meghalt apám, aki nagy futballrajongó volt. Amíg élt, családunknak nem voltak anyagi gondjai, a halála után viszont nehéz lett az életünk. A biztosítótársaságnál végzett munkámért – iratokat gépeltem, leveleket postáztam – gyengén fizettek. Egy iskolatársammal reggelenként villamosra ültünk, és elkezdtük végigjárni az újságokban megjelent álláshirdetéseket, de eredmény nélkül. Ekkor gondoltam először arra, hogy hivatásos focista leszek, hiszen a helyi szövetség több csapatában játszottam már. Egy nap aztán közöltem anyámmal: elutazom Venezuelába, ott elég jól fizetik a hivatásos futballistákat. Anyám teljesen elkeseredett, azt mondta, tönkreteszem magam. Abban az időben elég sok, velem egykorú fiú vándorolt ki Rosarióból Dél- és Közép-Amerika különböző országaiba. Nekem végül szerencsém volt; otthon maradhattam, mivel sikeres volt a bemutatkozásom hazai pályán: mindjárt rúgtam néhány gólt, és az újságokban azt olvashattam magamról: „A Ros Central új csatára, Rodriguez a klub nagy reményességévé válhat.” A Rodriguez nevet azért találták ki a számomra, hogy félrevezessék a többi klub játékosborzóját, akik tehetséges játékosokra vadásztak – Argentínában ez bevett szokás. Amikor aláírták velem a szerződést, levethettem a Rodriguez álnevet, és immár Menottiként a csapat házi gólkirályává váltam. Állítólag technikás focista voltam.

– Volt rá alkalmam, hogy Pelével a pályán találkozom?

– Pelét az argentin–brazil válogatott meccseken ismertem meg. Azután a véletlen mint ellenfeleket hozott össze minket Amerikában, a New York-i stadionban. Akkor már az amerikai Generals színeiben játszottam. A Santos a túra korábbi mérkőzésein mindenkit legyőzött – meccsenként nem keve-

sebb, mint nyolc gólt rúgtak! A Generals edzője számított arra a tapasztalatra, amit a brazilokkal vívott mérkőzéseken szereztem; így is meglepetés volt, hogy sikerült legyőznünk Pelé csapatát. Őt gólt rúgtunk (ebből kettőt én), és csak háromat kaptunk. A találkozó után Pelé és Coutinho külön gratulált nekem. A meccsnek volt azonban más, számomra még ennél is kellemesebb következménye: meghívtak, játszom a Santosban. Gondolkodás nélkül igent mondtam az ajánlatra. Sokat tanultam Pelétől és a többi brazil csillagtól – mindenekelőtt kitartást. Pelé a kötelező edzés után még legalább két órát a pályán maradt Titinhóval együtt, és a lövéseket gyakorolta: harminc méterről pontosan partnerének mellé helyezte a labdát, aki simán levette és a kapuba küldte...

– Megváltoztak-e a labdarúgásról alkotott elképzelései azóta, hogy edző lett?

– Azt hiszem, csak azóta értettem meg, hogy a futball mindenekelőtt ünnep. Ez a játék halhatatlan. Sokféleképpen elő lehet adni, akár egy zeneművet, de a lényeg mindig ugyanaz marad. Az edzőnek, minden egyes focistának külön-külön, és az egész csapatnak együtt is meg kell felelnie az előadás követelményeinek, éreznie kell a közönség hangulatát. Rossz játékos az, aki csak a csel kedvéért áll le cselezni. Ez a meccs közben súlyos fegyelmelzatlenség: hogy tehetné meg egy hegedűs, hogy egy szimfónia közben improvizálni kezdjen a zenekarban? Engem sokan vádolnak azzal, hogy túlságosan szigorú vagyok. Szerintem jogosan: nem tudom megbocsátani egy játékosnak, ha egy méterrel a másik háta mögé küldi a labdát, amikor eléje kellett volna. Ha a kapu előtt követ el hibát, szinte kiráz a hideg, a szándékos durvaságtól pedig egyenesen dührohámot kapok. A játékosnak nemcsak pontosnak és szépnek, hanem feltétlenül tisztának is kell lennie.

– Ennek ellenére sokszor találkozik az ember a futball – különösen a profi futball – rossz oldalával.

– A mi labdarúgásunkban túlságosan sok a közvetítő, aki szeretne könnyen, nagy pénzt keresni. Sajnos kivételnek számít az, aki megpróbál becsületesen maradni a futball világában. Nem könnyű vállalkozás ez, elsősorban azért, mert szinte senki nem védi azoknak a szegény fiúknak az érdekeit, akik elhagyják a falut, hogy labdarúgóként keressék meg a kenyerüket. Legtöbbjük a kufárok kezébe kerül, akik számára az ember csak áru. Argentínában nincs olyan intézmény, amely védené a futballisták jogait, óvna egészségüket. Ha egy gyerek iskolába megy, orvosi igazolás szükséges hozzá, de a focista egészségével nem törődik senki. Pedig a doppingszerek használata komoly problémát jelent labdarúgásunkban, hiszen minden ajzószer tönkreteszi a sportoló egészségét, megöli a lelket.

– Ön szerint milyennek kell lennie az edzőnek, mi a legfontosabb dolga?

– Az edző abban a pillanatban kezd betölteni hivatását, amikor hatni kezd a futballistára: nevelni, tökéletesíteni mint embert és mint sportolót egyaránt. Úgy vélem, az edző munkájának háromnegyed részét a sportoló kitartásának és technikájának fejlesztésére, egynegyed részét pedig a taktika oktatására kell fordítani. Én a futball mentorainak azon táborához tartozom, akik úgy vélik, hogy a foci állandóan változik; ma vagy holnap már nem támaszkodhatunk a tegnapi bevált módszerekre. Ami a taktikát illeti, ez állandó alkotás – tíz meccs közül aligha akad kettő, amely hasonlít egymásra. Az én feladatom az, hogy a játékost előkészítsem a lehető legtöbb olyan helyzetre, amely a pályán előfordulhat. Mindenekelőtt el kell sajátítania a technikát, amikor pedig már ezen túljutott, ugyanazt kell megoldania egyre gyorsabban. Nem kevésbé